

Imma Monsó: «Sempre penso que no em llegirà ningú»

L'escriptora parla de les seves dèries, els seus llibres, les seves lectures i el seu impuls creatiu imparable

Imma Monsó, escriptora (entre altres dèries). Foto: Catorze

El més divertit de quedar al lloc on quedem amb l'Imma Monsó (<http://www.escriptors.cat/autors/monsoi/>) (Lleida, 1959) és que ningú es pot imaginar que hem quedat aquí. I ja és el segon cop en quinze dies que ens veiem al mateix lloc, ves que no s'acabi convertint en tradició.

Vas debutar com a novel·lista als 37 anys. Era una aspiració de tota la vida?

Jo necessito alliberar la meva pulsio creativa, però la puc alliberar de múltiples maneres. Avui en dia potser m'hauria fet programadora de Java, jo què sé. La narrativa em cridava molt, però no pensava que arribaria a acabar cap llibre. M'agraden molt les coses inacabades, i ho inacabava tot. Però cap als trenta-i-tants em vaig dir: per què no intento acabar un relat? Sóc molt de cebes, em puc dedicar cinc mesos intensius a pintar, cinc mesos intensius a mirar intervencions quirúrgiques...

Intervencions quirúrgiques...?

Sí. No sóc gaire de sang i fetge, però m'atreu moltíssim el món mèdic. Abans me n'anava a la biblioteca de medicina de Lleida, ara m'aboco a internet. Tot l'anglès que sé l'he après gràcies al llenguatge mèdic. És un llenguatge que m'enganxa més que una novel·la d'intriga.

Escris des de sempre?

Sí, però escrivia durant períodes curts de molta intensitat, i després parava i em dedicava a una altra dèria. Per exemple, durant un any vaig fer uns jocs de taula moníssims, però absolutament complicats.

Què vol dir que vas fer uns jocs de taula?

Eren els anys vuitanta. Em vaig inventar uns jocs i en vaig fer tot el procés sencer, des d'escriure'n les normes fins a fer-ne les fitxes i els dibuixets. Ho feia tot jo, com al Renaixement. I els vaig fer fabricar, tres jocs diferents. Vaig omplir un pis de la meva mare amb tres mil caps de jocs que s'havien de muntar. Però llavors em tocava vendre'ls i no vaig saber com fer-ho. Ma mare em deia que li tragués els jocs dels pis.

Quina història més bona.

No ho he explicat mai a ningú en públic. Encara tinc jocs ara. Hi ha una feina que sóc la persona del món més incapaç de fer-la: la de comercial. Fins a tal punt sóc incapaç que si hi ha algú a la paradeta de Sant Jordi que pregunta pel meu llibre i jo hi sóc, segur que no es ven. Em pregunten si el llibre els agrada, em poso en la seva pell, penso que potser no els agrada... Els compradors potencials sempre acaben marxant, els espanto. Sóc molt maldestra, sóc l'anticomercial. Total, que vaig acabar pagant un *paston* a una persona perquè s'endugués els jocs del pis de la meva mare i els portés al drapaire. Però sí que vaig fer un intent comercial, el recordaré sempre com un dels moments més horribles de la meva vida. Hi havia una botiga de jocs de taula al carrer

Balmes de Barcelona. Escolta, i si te n'escriu un conte, d'això...?

M'encantaria. Ho trobo fascinant.

Vaig anar a la botiga del carrer Balmes. Em sentia tan desgraciada... Em van agafar sis jocs de cada en dipòsit. Vaig sortir d'allà deprimida, fatal: si la botiga més especialitzada de Barcelona només en volia sis de cada i en dipòsit, com ho faria per deslliurar-me dels tres mil jocs que havia fet fabricar? I dos mesos després, quan els jocs ja eren al drapaire, em van trucar de la botiga i me'n van demanar. Em van dir que s'havien acabat i que en volien més, però jo ja no els tenia. Me n'havia quedat algun de mostra i prou. Crec que no vaig passar ni a cobrar. Tampoc és que jo volgués continuar fent jocs. A mi les dèries m'agafen, i després paro en sec. Al cap d'un temps ja no volia veure els jocs ni en pintura, eren una cosa terrorífica. N'hi havia un que era per aprendre símbols, signes, sigles i coses així: era difícilíssim, espantós. Vaig posar-hi "de 8 a 15 anys", tota contenta, i no hi podia jugar ni un premi Nobel.

Tornem a les novel·les. Un bon dia en vas acabar una.

Sí, i vaig passar per Edicions 62 i la vaig deixar, per si se la podia llegir el "comitè de lectura". Això de comitè de lectura els devia fer gràcia.

Però bé que se la va llegir algú.

Se la va llegir l'Oriol Castanys, i la va deixar al Sergi Pàmies perquè van passar junts el cap de setmana. Vaig tenir molta sort: si s'hagués quedat allà i no me n'haguessin dit res, jo no hauria insistit. La primera novel·la, *No se sap mai*, me la publiquen el 96, i el 98 surt la segona, *Com unes vacances*.

I a partir de llavors ja et sents escriptora, o penses que és una dèria passatgera com la dels jocs?

Penso que és una dèria que em passarà, però sí que és veritat que tinc la sensació d'haver trobat el meu lloc. Em dic: ostres, aquí sí que podràs donar curs a l'impuls creatiu, i en comptes d'haver de fabricar els jocs podràs parlar d'algú que fa jocs. Em vaig sentir plenament realitzada. Sempre he estat molt obsessiva. Disfruto tant tant tant les parts prèvies que no em fa falta després realitzar les coses. M'ha arribat a passar que se m'han estrocat viatges ja planejats i al final ja no he volgut anar-hi: si el que més m'agrada ja ho he fet, per què em cal fer el viatge?

Et sents còmoda amb l'etiqueta d'escriptora?

Crec que no m'hi he acabat de sentir mai. No ho he concebut mai com una carrera, com un itinerari. No em semblava que escriptor fos una cosa que es pogués ser en aquesta vida. Potser jo era molt apocada, ara tinc alumnes que em diuen amb convicció que volen ser directors de cine.

La realitat ja els trucarà a la porta.

També és veritat que el món ha canviat molt. A la meua època, si estudiaves, tenies quatre carreres per escollir. La resta eren coses que podien sortir bé però que gairebé sempre sortien malament. Com que jo sóc d'avorrir les coses, no tenia ganes d'avorrir l'escriptura, m'estimava més avorrir la feina. Hi va haver un moment que sí que m'hauria agradat viure d'escriure, però la mare em deia "nena, no deixis la feina", i ara penso que tenia raó. Sort que vaig seguir fent de professora de francès. Haver d'escriure per obligació és fatal. Jo sola ja m'autoobliquo prou, però si m'obliguen a fer alguna cosa em converteixo en una persona mandrosa.

A Un home de paraula et defines com una obrera de les paraules.

Però això ho diu la narradora d'aquell llibre. Cadascun dels meus narradors és diferent. La

narradora d'*Una dona veloç* no és una obrera de les paraules, però a *Un home de paraula* sí que hi havia un treball de polir un diari escrit el primer any del dol, un relat en brut sorgit d'una escriptura catàrtica. Aquella era una feina dura i penosa, i la paraula obrera hi esqueia.

Ets una dona veloç?

M'acostumo a posar dins del personatge que novel·lo. En el cas de *La dona veloç* no em va costar gens posar-m'hi. He comprovat que les dones senten molta afinitat amb aquest personatge.

Tu i les teves circumstàncies hi sou molt, en els teus narradors. Escris llibres d'una escriptora que fa xerrades, d'una dona que se li mor el marit...

Si no escris llibres de gènere o de viatges, necessàriament la teva vida hi és, en els llibres que fas. Però també pots fer dir o fer a un narrador una cosa que tu no diries o no faries mai.

La narradora d'*Un home de paraula* vol viure un amor absolut i aboca tot el cabal d'estimació en una mateixa persona, posa tots els ous al mateix cistell. "Vaig trobar el cistell la primavera del 1987, i la tardor del 2003, ha esclatat en mil trossos", explica. Ja has après a distribuir els ous en diversos cistells?

Una mica, sí. Amb els anys ens tornem més pragmàtics, tot i que també més sentimentals: cap als 50 ens agafen ganes de tornar als orígens, al passat, a la infantesa... Però sí que m'he acabat de construir més jo com a individu. No penso que sigui negatiu tenir a prop algú molt important per a tu, algú a imitar, un mestre, sempre que dominis la situació i no en tinguis una dependència malaltissa. Una cosa que no diria mai a la meua filla és "has de ser tu mateixa". Això què vol dir? Has de beure de totes les influències que puguis, i com millors siguin, millor. Aprendre d'algú és fantàstic, i no entenc per què això es veu com una debilitat del que aprèn, quan en realitat el que aprèn no deixa de ser una mena de vampir, com el mateix escriptor. Certa dependència n'hi ha sempre, en l'amor i en tot. Però si una relació t'enriqueix, la dependència val la pena.

Jo m'ho miro així: si una persona et fa millor, la relació val la pena. Si no, no.

Està ben vist. El Roger Moreno, el meu home, et feia millor. Per la manera com t'escoltava, per la manera com et desmuntava algunes tonteries que deies... Era una persona molt peculiar, sabia donar-se molt, era un inspirador constant.

El dol és un procés amb data de caducitat?

No, no s'acaba mai. No s'acaba ni que ja estiguis amb una altra persona. Diuen que és com si et faltés un braç, però és més que això: et transformes en un altre. Et canvien les emocions, els sentiments, les prioritats... Canvies profundament. T'ho miris per on t'ho miris, això de la mort és molt bèstia.

Com ho ha portat la vostra filla?

Tenia set anys quan se li va morir el pare, i se'n recorda força. Tothom n'hi parla molt bé, i sí que és veritat que l'ha mitificat una mica.

Fer-se gran té coses bones?

Sí, moltíssimes. Guanyes molt en serenitat, veus les coses amb més tranquil·litat. De jove pateixes molt.

Diuen que, de vell, aprens a acceptar la mort.

Jo sempre he estat conformada amb la pròpia mort, com que no la veuré... Però la mort dels altres costa d'acceptar a qualsevol edat. La pròpia mort no em fa por perquè tampoc m'ha fet mai por el dolor. Quan tinc un bolo i he d'anar a parlar, et juro que sempre penso que preferiria que m'operessin.

Em vas dir fa dues setmanes que la ficció t'importava cada cop menys.

Sí, però aquesta setmana he canviat d'opinió. Mai m'he trobat tan a gust com quan escric ficció, narrativa. Però em costa cada cop més posar-m'hi, connectar amb el subconscient.

Que hakis canviat d'opinió vol dir que has tornat a escriure?

Sí. Ara estic amb una història, i això em fa sentir molt bé. Feia temps que no em passava, pensava "potser no tornarà". I si no torna no torna, no passa res. Però ha tornat.

I com ho has fet perquè tornés?

De tant en tant faig una incursió en coses inacabades que tinc, per veure si n'hi ha cap que em digui alguna cosa, que em parli. L'altre dia m'hi vaig posar i ara sé segur que això serà una novel·la. N'havia començat una altra, però la vaig abandonar per superstició, quan la vida personal de sobte se'm va començar a barrejar massa amb la vida literària.

Què dius ara!?

Fa un any tenia una novel·la molt avançada, hi estava ben atrapada, però es van donar una sèrie de coincidències que afectaven un familiar meu que em van deixar garratibada, i em vaig aturar, no podia fer res més que deixar-la. És allò de l'inconscient, és acollonant la força de l'inconscient en la literatura. En Quim Monzó té un conte en què a l'escriptor li va passant tot el que escriu. A mi m'ha passat amb moltes novel·les, però com que sempre escric coses més o menys alegres...

De què va la història que tens entre mans?

Estic escrivint una cosa molt diferent. No en parlo mai abans, però va. És una història vista a través dels ulls d'una nena de deu anys que sempre viu amb els avis, als anys vuitanta. Vull parlar de la relació amb la mare: no serà la típica relació de retret perquè la mare no li fa cas. La mare és graciosa, i això la nena no ho pot deixar de veure. Vaig llegir *Fragments de vida (una educació nada sentimental)*, de Sybille Bedford, i em va xocar que no hi havia retret de la filla cap a la mare.

Ets una lectora eclèctica?

Molt. No sóc ordenada en gairebé res; i llegint, tampoc. Tinc temporades que només llegeixo assaig, ara torno a llegir molta ficció... Estic rellegant Coetzee, i he descobert un llibre que m'està entusiasmant: *Moo Pack*, de Gabriel Josipovici.

Les lectures se t'introdueixen en el que escrius?

Sí, però no em preocupa. Se m'introdueixen les veus que jo sento com a meves. Si llegeixo Bernhard està clar que bernhardejaré massa. Però si em surt un text molt bernhardià, quan rellegeixi el que he escrit ja ho equilibraré i tornaré a la meva veu.

Pel fet de tenir un altaveu com a escriptora i articulista, sents la responsabilitat d'haver de militar per determinades causes?

No, perquè sempre penso que no em llegirà ningú, i això em protegeix moltíssim. Jo sempre he pensat que podia mirar el món sense que ningú em veiés, com si fos invisible.

[Arriba la Maria Antònia, una amiga psiquiatra de l'Imma, i s'incorpora a la conversa.]

Maria Antònia: Hola! Ets la de l'altre dia, no? [Sí, ella també va quedar amb l'Imma al mateix lloc ara fa quinze dies.]

A hores d'ara, quan escrius una novel·la encara penses que no se la llegiran? Bé saps que es publicarà...

Ara començo a pensar que potser sí que se la llegirà algú, però intento treure'm aquest pensament de sobre. Si acabes pensant en aquest algú, és probable que en algunes coses siguis més complaent del que has de ser.

Escrius perquè el text et satisfaci a tu mateixa?

Sí, sí.

Segueixes reconeixent-te en les novel·les ja escrites?

Mai se m'acudiria rellegir una novel·la meva anterior, em fa com por. Me les miro amb molta distància. Cadascú en fa la seva lectura i jo no me'n sento gens responsable. La relació que estableix cada lector amb el llibre depèn d'ell, de la seva vida.

Maria Antònia: Hi ha lectors que han vist coses en el llibre que l'Imma no havia vist ni previst.

Amb els crítics també t'ha passat, això?

No, els crítics no m'han descobert mai res. I això que m'han tendit a deixar bé. Una bona crítica no em dóna una gran alegria, i una mala crítica només m'afecta cinc minuts.

En general, t'afecta el què diran?

Cada cop menys. No m'afecta perquè com que estic convençuda que els altres no em veuen ni em senten ni em llegeixen... A mi la satisfacció no em ve perquè em diguin que m'estimen. No sóc una persona maternal, entregada als altres. A cadascú la satisfacció li ve del que li ve, i a mi em ve de l'impuls creatiu. He de crear alguna cosa, sigui el que sigui.

Sembla envejable, el teu impuls creatiu.

Maria Antònia: Per un segon del seu impuls creatiu, jo donaria mitja vida. L'Imma no hi dóna importància perquè en té en abundància.

Tu, Maria Antònia, deus haver sortit en alguna novel·la de l'Imma...

Maria Antònia: Ella agafa el món que té al voltant i hi afegeix el seu *tozazo*. Als llibres de l'Imma hi sortim tots, però passats pel seu cap.

L'has tractada com a pacient?

Maria Antònia: Ortodoxament parlant, seria impossible: me n'hauria d'allunyar. I mai de la vida tindria cap interès a allunyar-me un centímetre d'ella per posar-me en un altre pla. Però tampoc li cal. Les persones que escriu ja feu molta teràpia escrivint.

La felicitat és tenir projectes. Ara, Imma, estàs més feliç que fa dues setmanes?

Sí, però jo amb un projecte no en tinc prou. En necessito tres o quatre alhora, i de diversa tipologia.

No pot ser que el meu impuls creatiu tingui un forat de set a nou...

L'últim dia que ens vam veure tenies una dèria de la qual avui no has parlat.

És que he canviat molt en una setmana, ja t'he dit que sóc inconstant. Sí, estava fent un curset de màrqueting, de posicionament de producte. Ara me n'he d'examinar, me'n vull treure un certificat. És un curs *on line*, molt divertit. Ens imparteixen la lliçó i els alumnes podem fer preguntes. Jo pago el curs i segueixo les lliçons, però no pregunto mai res. Quin horror, si detectessin que hi sóc!

Imma Monsó sempre ha pensat que podia veure els altres sense ser vista. Foto: Catorze